

KRIZIOKAI.

IZGULDE ANT LIETUVIŠKO
— JONAS B. SMELSTERIS.

— Kaip-gi nakties laike josi? Bet jaigu josi turi paminti prawninku, žinant kelia, nes be paklisti da galei! Laike wakarienes, kuria iskele Mikalojus isz Ilgagrijo del sweeizu, Zbiszkus iszapino jiam sawo uzmanima, prazidamas, idant duoti jiam zmogū, kuris nuvestu in wieta, kur buwo kuningajskstizskas dwareis. Po wakarienai nuilsia kelio neje uzbubeziniai kareiwiai susedo aplink kamina, ant kurio dege smalties kulbes apszcia liepsna, jje nusprende pasileisti ir net ant ritojans iszjoti in girini paloceli. De Lorche, iszi klause apie ka ejna pasiegioti tiki drauge su Zbiszkum, twirfindamas, jog laukent ritojans pawelis ant medziokles, kuri turejo prasideti isz pat-ri, o kuria labai nori matiti!

— Potam priaritines turi Zbiszkaws welei isztrauke in jiu ranka ir suspande paduota jio delna trisk. Bet ir tuokart musztis ne galejo kadangi Mikalojus patires no Andrians Kropewnicio apie ka juodwems ejna pasirupino izgauti no abieju prizdejima, jog be dalaidimo kuningajskstio in konturim musztis nesimus, nes jaigu priezinti jio reikalawimams grumuoje jims uzdarimu rumkietinio bromo ir ne iszlaidimo juodwicu isz Ciekanawo. Zbiszkui labjans uz waslab norejosi pamatiti kuowekawiasiumi letu mergina, tadel ne driso priezinti anam. De Lorche nu szezis noringai, kada buwo reikalas, bet ne buwo zmogum kraujageriu, tadel ir prisiege ant sawo kareiwizkos guo dogos, jog lauks apturejimo dalaidimo no konturim sawo Mego jis galeis akiweidoje dwarei, akiweidoje dauglies angzstos luomos zmoniu, manant, jog tokiu budu weikian gales prasarigeti swiete ir lengwiau gales ingiti aukso pintiuis, nes jis, kaip ir wisi Wokiecizai gedus buwo garbes. Priegtam buwo zingedus ir akivas, norejo matiti Mozowijos szali, zmones ir gres, tai-gi ir labai noringai tiko ant atdejimo musztines ant welesnio laiko - ipacz, jog Mikalojus, kursai ilga laika wergioje pas Wokiecizus szejdas, galejo gerai woksizka kalbeti; stebuklus apskinejo apie kuningajskstizska medziokla ant iwairiu zweriu, ko jau ne galema buwo mati Wakaru szalisia.

Skirius III.

— PIE pusiannakti Zbiszkus drauge su de Lorche apliaidia Ciekanawa, nujoj link Prasniziniu, turedami pri sawes sawo ginkluotas tarnus ir zmones su zibintuwais del apsin ginimo no wilku, kurie zemos laikie susirinkidami in nesuskaitomas kaminas, gelejo buti laiskais ir del keliolekos zoczio, norints ir geriausiai apsin gwakawius. Isz tos szalies Ciekanawo ne stokawo jau miszku, kurie netoli. Prasnizaus perejti nejo in milniziskas giras Kurpizskas' susizkiecizenas Lietuosia su neperejanais miszkais Podlesians ir tolesnes Lietuvos. Ne-enoje da gadineje tais miszkais ir girionis, aplenkda mi nozmus basilingus Kurpizcizus, traunke in Mozowija nozmus Lietuwia, uzpolinedami ant sodziu ir piliu, pleszdami turtis ir drauge su zmonemis gabendawo namon. Metuosia 1387 daejo net lig paziam Ciekanawu, sudraskes tiki ir mies ta sunaikino. De Lorche su didziausiu noru klause apskimo apie anos laikus apie kares kokes wede be paliowos kaiminiai su kaiminiais. Apsakinejo jiam dabar apie tai Motiejus isz Turbaju, kuri dawes jius uz pervedika Mikalojus isz Ilgagrijo; Lotaringietis girdeidamas isz apskimo pervediko apie narsuma ir nozmibia Lietuwiu pasiegiu labai susiejimo su Lietuwiu, idant persikirtimo ar Lietuwiau, kuriuos, kaip ir wisi Wakaru szalies kareiwiai, palaikinejo uz saratenus, puslankinius zmones, tikrai esa tokiais, kaip jiam pasakoje, jog Lietuwiau ir moka pagal kareiwizko paprocio, masztis pawiengirizcia. Pribuwo jis pas Kriziokas delto, idant kariatui su stabmeldziais ir platinai krikscionizobia, o jodamas in ezia mane jog ir uz kowa su Mozurais, kaipo puspagoniais atlaidai uztkirti. Akimis sawo bewek tiketi wienok ne norejo, kada inojans in Mozowija pamate, jog suwis ezia neteip kaip jiam pasakojo Wokietijo, kadangi isz wido czionais wisur po miestus krikiz ant bokszta bazniczu, kuningus ir kareiwius su szwentais zimiais ant ginklu, gwentioais, nors narsus ir prie peszines ukwatni, bet krikscionizis wisi, o ne stabmeldziai, maldingome suwis ne atsilieka no wokiecizu, kuriuos pazino jaunas de Lorche gwendamas pas jiuos. Stebejosi jis, kada jiam Motiejus isz Turbaju pasakojo, jog toji tauta jau no amziu Kristaus moksa iszapinista, o da labjans stebejosi, patires, jog ir Lietuwos tauta tapo apkrikstizta, ka padare ne Kriziokai sawo pleszimas ir naikinimas nekaltu zmoniu, o Lenkijos karaliene Jeditwa isztekimeju uz didzio Lietuwis kuningajskstio Jagelos. Toji ziua de Lorche ne tik nudwiwo, bet ir surupino, nes suprato, jog apsiriko aplaidisdamo Lotaringia, o pril udamas pas Kriziokus, idant drauge su jies imti dalibas kareju su stabmeldziais zmonemis, o kuriu, kaip dabar patis patire jau ne beira.

— Pradejo iszisklausinet prawnadinko, ar laikais totsia trasz klosia giosioia link kuriu joje ne besiranda smaku, kuriems zmones turi aukauti sawo patoginawias dukteris, su kuriaris ar ne galema buti kawoti. Bet atsakimas prawnadinko buwo priesinguo.

— Musu miszkuosia tebeira da gan iwairiu zweriu, kaip antai: wilkai, turai, zubriai, briedziai, szernai, meszkos su kuriaris turime gan darbo - atsake Mozuras. — Gal kur po mu klines pelkes gwiena ir necestos dwasios, bet apie smakus suwis ne girdejau, o kad ir butu, tai tikrai mes jems mergu ne dawinute, o susijungia dideliu tuntu ant ju neutejme ir isz naiktinome. Kad butu, jau seniai Kurpiecizai isz ju uodos (szkizmos) tirus neszojoti!

— Kas tai do zmones, ar su jies ne galema buti galinietis? - paklauso de Lorche.

— Galinietis su jies galima, bet tik ka nesweika! - atsake Mozuras.

— Pagaliaus kareiwiau ne pritinka, kadangi tai zmones muzikizkos kilmes.

— Szwaicarai teipogi esti muzikais. Ar jie Kristu iszapinista?

— Ne ir pas mus Mozowioje zmoniu tokiu, kurie ne tiku in Kristu, o Kurpiecizai priklauso kuningajskstizskai waldziai. Jug mateite rumsargius Ciekanawe. Tai tik wieni Kurpiecizai, nes isztikemesiu in geresniu sargu niekur ant pa saules ne rasi.

— Anglai ir Szkotai, kuriuos ant dawo burgundizkos maczei.....

— Maczei ir asz jiuos Malborge - pratrauke Mozuras. — Smarkus tai wira, bet ne duok Diewe jems kada prieszais Kurpiokus statis. Kurpiokos no pat' madumes lawinasi szaudime ir waldime ginklu; turedamas kudikis septintis metus amziaus, ne gaus walgti ligot, pakol ne numes walgio su willece no pat' wirsznes didoles puszes.

— Apie ka-gi tai sznekuoczioje? - paklauso Zbiszkus, in kurio anis kelis kartus atsimusze zodis: "Kurpiai, pri siartindamas prie Mozuro.

— Ot apie "kilpiniokus" kurpizskus ir anglizskus. Szis kareiwis twirtna jog nieks ant paules teip gerai ne szando isz kilpiniu, kaip anglai, bei szkotai.

— Maczeu asz jiuos po Wilniu. We, girdejau in dudzima ju wilcizu, kurio, lakste po asis, tartum, bites aplink awili. Buwo ten teipogi kareiwiu isz wisu szaliu paswieczio, gwesi jog mus be drukos suwalgis, bet pabandia siki ir ant ra, nustojto noro ant to walgio.

Mozuras nusjojoke ir artkotojo zodzius Zbiszkaws del kareiwio d'Loche.

— Kalbejo apie tai ant wisu dwarei - atsake d'Loche - pats girdejau girima narsingumo ir uzsketekijima jiusu kareiwiu, bet wisur niekio juos uz tat, jog stabmeldzys szelpe, o prieszais Kriziu kawoje.

— Mes gineme tauta, potisibiai, stabmeldziui zmoniu, delto kad mateme tame apginume silpnesno nekato zmogaus no nelabo plesziko, teisingisia ir jauteme priwalmu uzstoti uz jiuos; ne kariatowome prieziai Kriziu ziwenta, o tik prieszais neteisiginiai Krizioku, kurie nors szede zmones plesze ju turtus, o ar apkrikstijo jiuos? Suwis ne ju tai nuopelnas apskirkstizjimas paskutines stabmeldizkos tautos Europoje. Jie tik stengesi ticzionis laikiti Lietuwius tamsibeje ir neplatinai suwis tarp ju mokio Kristaus, idant tureti priezasti ant wedimo nuolatines kares su jies.

— Diewas tai apsudis - atsake d'Loche.

— Gal ir nelgiai reikes laukti paradimo teisingistes per Diewa - atsake Motiejus prawnadinkas.

D'Loche izgiedas, jog Zbiszkus buwo po Wilniu, pra dezo iszisklausinet, per tarpinkistia prawnadinko, Zbiszkaws apie Wilniu, nes gandas apie atsibuwusias tenais kowas ir pawiengrumes kareiwizkas paklidto toli po pasaulia. Ipatangi Lotaringietis norejo geresniu ipatibiu patiri apie kowa atsibu wusia tenais tarp keturiu kareiwiu lenkizsku ir prancuzizsku. Todel-gi ir d'Loche pradejo wezeiti ant Zbiszkaws su dides no pagudonia, kaipo ant zmogaus kuris teip garbinguosia muszuosia emes dalibas - ir smogejosi szirdije, jog su ne jaubkum reikes jiam galinietis.

— Jojo-gi toliaus nudotam sutikime iszreiszkinedami wien nas kitam mandaguma in pagudonia, sawo ant pasiganimu waiszindami wienas kita wiau, kurio de Lorche wezeisi kelis didelus boselius. Bet kada Zbiszkus isz sznekos de Lorche'o su Motiejum prawnadinku, patire, jog numilietine ano esa ne mergina, kadangi Ulrika de Elner jau esa wiuwota, keturesdezesimtu metu senumo motere, turinti szeseta waiku, tuomet szirdis Zbiszkuje pradejo audrintis ir prisipilde dideli puikibe, jog tas stebetinas uzrubezimis kareiwis "boba" pamilejo, kuria ne tik ka nori liginti prie jiu numiletos Danuses, bet da reikalauje, idant ir kiti pripaziutu jog jio numilietine esa patogausi ir padoriants ant pasules. Pamislijo wienok, jog gal de Lorche esa ne perpilno proto, jiau ne gana ka sena boba pamilejo, bet da ir musztis uz jia nori. Wezeidamas isz szales ant jauno Lotaringiezio kalbejo dwaseje pats in sawe: "Tawe tik tamsioje stuboje uzdariti ir kas diena botagais kapoti, o ne in swieta iszliaisti" - ir rustilde da didesne pastojio ju szirdije.

— Ar ne manote - tare jis in prawnadinka Mozura - jog pikta dwase jiam prota sumaisze? Rasi, sed jio galwoje kipszas, kaip kad kirmele riesztuje ir da gali nakce isz jio perskraustiti in wiena isz musu. Prider mums saugot.....

Izgirdes toki atkreipima atidos per Zbiszku prawnadinkas pradejo iszapradzios ginti, bet pagaliaus pradejo wezeiti ant Lotaringiezio su koku tai neramumu, o pagaliaus tare: — Laikais buna, jog ju tokeme zmooguje sedi ir szimtas, bei daugiau, o kad jems jau buna perankszta, jieszko saw wietes pas kitus zmones. Blogiausiu welniu ira tas, kuri bobe usziuncze.

Potam umai atsigrizes in de Lorche, tare: — Pagarbinata Jezus Kristus! — Ir asz Jin garbinu - atsake su tulu nusistebejimu Lotaringietis.

Mozuras nusiramino wisziskai ir tare in Zbiszku: — Na matote; jaigu jiametupet bukis, izgirdes toki atsiliepima tuojaus uzaiputu, arba griuwtu no arklio, nes asz umai uzklause. Galime ramei saw joti.

Jojo dabar jau ramei. Isz Ciekanawo in Prasniziu ne buwo toli labai, kadangi wasaras laike isziuntinis ant gero arklio traukije dwieju adnu galejo parbegti kelia sujunginejenti tais dwi pilis. Bet jio jejo negreit, o zingine, kadangi buwo naktis, o kelias wietomis klampes sniegu, kurio prisnio, o da daugiau pripuste, o priegtam dzadni susilaukinejo, idant duot arkliam pasileisti, o kad iszjojo isz Ciekanawo jau po pusiannakcziu, tadel ant rumkietimo, arba in dwara, kuris stowejo tuojaus uz Prasnizians girioje, atroje brekstant diena. Dwarsas girinis susidejo isz medinio namo bewek paprastino, apart to, jog langus turejo stiklinius, o kuris buwo wadintas palocium, arba rumais ir isz dwieju darzinu del sus tatimo arkliu; ant kiemo riksojo kelios net swirtis prie szali niuis, aplink dwareli tarp medziu riksojo szetrat suglaustintis isz egliniu szaku ir apdangstiti zweriniais kailiais, o tarp tu budu tai czion, tai ten kurinosi ugnawietes aplink kurias stowejo zmones apsiupija zweriniais kailiais bei apsiwilkia kailiniais winlom in wirszu, ar skrandomis sinwtoms isz kitokiu iwairiu zweriu kailiu, kaip antai: lapiu, wilku, meszku ir zubriu, bei briedzinu. Lotaringietis de Lorche isz wides teip apsi teisnius zmones mislijo, jog mato laukinius zweris ant dwieju koju priesz ugni stowicizius, kadangi dangibe isz ju turejo in kepuris padaritas isz galwino, tadel suwis nestebetina, jog niekad pawnszas apsiwilkimo ne matanczians zmoogi, pasiro de tokie zmones zweris.

Nekurie stowejo pasiremia ant dideliu placieju kardu, kiti ant ragotiniu, treti welei ant kilpiniu - kiti welei buwo uzimti suwiniojimas dideliu tinklu in wirtziu, bei warte ant jesz nu didelius kepsnius zubrinus, ar briedzinus laikant ant ugnies in spirgant ant pusziczu. Zibus ugnies puolinejo ant sniego. apszweeicent podrag tuos instabius pawelskus prizdengtis dumais ugnawiecziu, ruku (miglomis) kwepawimo ir garu kilancziu no spirgintu kepsniu. Zmoniu tu buwo tiek daug, jog nematantis niekad pawnsziu medziokliu Lotaringietis ne galejo atsibetite tokiu akwiziuu.

— Jius kuningajskstizskai - tare jis - joje ant medziokles, tartum, in karia, ar-gi tiek zmoniu reike medziokleje? — Jaigu zinotumete, kaip pas mus medziokles insisten-gineje, tai ne butu jumis diwai - musu kuningajskstizskam ne medziokliuzku prietains, ne zmoniu ne truksta - atsake Motiejus isz Turbaju. — Szie zmones tai kuningajskstizskai, bet ne wisi, kadangi dalibas in czion pribuna isz miesto del turgasu su girniaus gwentioais, nes kas ira giosioia, to ne ira mieste, o kas ira mieste to ne ira giosioia, tadel turi wieni su kitais mainitis.

— Ka-gi weiksime? - paklauso Zbiszkus, — Dware da miega.

— Turime laukti pakol pasikels - atsake Motiejus. — Jug in duris nebelsi ir kuningajskstio ne budini.

Pagaljaws wisi nusejo link ugnawietis kur Kurpiai prime-te jems kailiu zubrinu ir meszkiniu, o kada susedo kareiwiai, pradejo jiuos waiszinti garuoczenie mesa, o kada izgirdo swetima kalba pradejo susikuopineti aplink pribuwusiu kareiwiu ir akiwai zureti in Wokietii. "In netrukus teip apstojto jiuos, jog jau buwo anksta, nes dasinajo Kurpiai no Zbiszkaws zmoniu, jog kareiwis net isz "uzmares" norejo prisziszwelgti in jin, o Motiejus Turboiskis turejo net ruszezai uzdrausti grudimosi akiwiams, idant apsaugoti swetimemi no nesmaguma. D'Loche mate czionais tarp tu zmoniu in mote riszkes teip-tep zweriu kailiais apsiwilkusius del pilnas, grazes in raudonas kaip bad abuloiar in nepaprastini patogez, del pradejo klaustis prawnadinko Motiejaws apie jiais, ar ir jiosios imta dalibas medziokleje.

Motiejus iszaiszino swetimemiu jog jios prie medeju ne priguli, bet pribuna, kaipo pazios wiru medeizsku per sawo akwiuma, idant matiti medziokla, bei ant turgas del pir kimo mieste reikalungu dauktu, ko kaimuosia ne ira. Teip ir buwo. Szis kuningajskstizskas dwarelis buwo buk ugnawie-tis, aplink kuri ir laike nebesumo ezia kuningajskstizsko dwaro krutejo tolidz da gawalai: miesztizskas ir girinis.

Kurpiai ne mego aplaistieti griosi ozkuomet, nes jiems neramu buwo, kada ne galejo girideti niekimo medziu, tadel Prasniziecziai gabeno in czion sawo taworus, kaip antai: alu, miltus, druska, iwairius gelezinius inrankius, dirzus ir wisio kius waisius zmogizkos pramonistes, o eme no girinuku, uo-das zweriu giriniu, dzioiwitus gribus, rieszutus, zolius ligosia wartowemus, kaipo giduolias, bei szmetolius gintaro, ko pas gi rinukus Kurpiokus ne stokawo.

Isz tos tai priezastes aplink dwareli kuningajskstizska krutejo kone lolielz, tartum turgmetis, (jomarkos) o kuris da didinos laike pribuwimo ant medziokles in czion kuningajskstio. kadangi wienus priwalmu, o kitus akwiumas iszsauci nejo isz gilumos giriu.

D'Loche klause su noru apsakinejimo prawnadinko Motiejaws, su akwiumu wezeidamas in czibuwius zmones, kurie gwendami giosioia apsiawisti sweiku kwapsniu saku perimtu oru, misdami gerai, daugiausie mesa zweriu - nekarta stobejo uzrubezinius zmones sawo sweikata, ugiu ir s'pekoms. Zbiszkus-gi sededamas szale ugnies nuolatos weizejo ant duriu rumelini, kaipo ir ant langu, su didziausia nekantribze laukdamas apszwetiemo zihuriais. Poteisibiai wiename lange zibejo ziburis, matomai wirtuweje jau ne miegojo, kur gamino pusziczius, bet wisuosia kituosia buwo tamsu, nes dwars kuningajskstizskas miegjo, nors jau pradejo szwisti - netru kus sukuliese tarna in tarnaites pradejo kruteti aplink nama wieni su wiedrais ir naczeziais kiti su elberiais lankitis pro duris szemingalio. Pribuwiszi klausejio ju ar dwars da miega, o kad ap laikinejo atsakima, jog nuilses dwars wakariszcke medziokle da miega, bet jau puszicziai pagaminti.

Ant galo atsiwere rumu duris, otarpe ju pasirode zmogus, kureme Zbiszkus ant pirmo metimo akies pazino wiena isz kuningajskstienes kanklinuku. Tuomet jau jis ne laukdamas ne ant prawnadinko Motiejaws ne ant Lotaringiezio, szoko teip smarkei link dwardoniu, jog net Lotaringiezis nusistebejo. — Kas-gi stojosi tam jaunam kareiwiau? - tare in prawnadinka.

— Nieko! - atsake szis - mat jis pamilejas esa wiena isz dwarmergiu kuningajskstienes, tai-gi skubina idant no dwardonio dzainoti apie jia.....

— A-h-a! suprantu! - atsake skubei d'Loche, pridedamas delnus prie szirdies.

In pakoles akis in dangu pradejo suneki dusauti, teip gai lei, jog net Motiejus, krutelejo petimis, pamisladamas: "Bene jis link sawizskiai senutiai teip dusanje!" Po walandeliai we lei pamisliho: "Isztikro gal jis ne pilno proto - senia wiruot moteri pamileti ir da teip labai, jog be jios sunku jiam giwenti."

Tnotarpu Zbiszkus su dwardoniu inejo in aiksztu prienamui gausei apszwista, padabinta ragais turu, zubriu, briedzinu, alniu. Ant widurio to didelio kambario stowejo stalas uzstetas ir uzstatitas bliudais del walgio.

Motiejus su de Lorche teipogi pribuwo in ezia, kur rado apar Zbiszkaws ir kanklinuko da kelis dwardizskus, kuriems tai Mozuras perstate uzrubezini kareiwu, bet kad szie wisi ne mokejo woksizkos kalbos, turejo patsai Motiejus draugauti Lotaringiezicziu. In prienamui, arba prieszpakaji, pribuwo nejo su kozna walanda daugiaus dwardizsku, daugiausiai jaunu szarkiui wakiniu, apseitsinsiu jau ant medziokles. Szie, kurie pazinojo Zbiszku ir zinojo apie jio nustikim moksa Krowake, sweikinos su jium kaip kad su geriausiu b'eziuolum sawo, o in matiti galema buwo, jog toji wisu bicziulistele del jaunikaiczo buwo teisinga.

Netrukus atsiliepo balsai: "Jau kuningajskstiene su tawo Danuse pasirengia, tuojaus jiausias pamatiti!" Tame in prieszrumu inejo du uzrubeziniai sweicziai, krikiziskizi zokoninkai: brolis Hugas de Denveld, komturis Ortelshorgskis, arba isz Szczito, kurio gentis buwes sawo laike marszelku, ir Zigfridas de Loewe, teipogi isz usztarnawusios zokone ginimes - waisis isz Jansborge. Pirmitinis da gan jaunas, bet duzas, o ant weido* galema buwo uztemiti gudru n'ulawiejnia dorumo, bet zmones izmanantis ir iszirities galejo matiti, jog tai zmogus nedoras pilnas klastingumo ir apnaudus, antras-gi nors iszweiza weido buwo rusti, bet ne blizejo ant jio tos pik tos idos, kaip pas jio sandraga. Zbiszkus iszwides Denvelda uzimislijo ant walandes, kadangi rodese jiam, jog jau buwo jin matos Lietuwioje pas Witautu, bet mintis jiam tuojaus pertrake inejimas kuningajskstio Januszio link kuriam atsikreipio Kriziokai su pasikloniojimais. Atidawe wisi ezion esantie pagudonia kuningajskstio, Lotaringietis de Lorche priarintoto prie jio, ka padare ir komturiai krikiziskizki ir Zbiszkus; kuningajskstis, sweikino wisu su meilumu bet in swarbumu kuningajskstizsku ka galema buwo matiti ant jio pliko weido: kadangi usai ir barzda buwo nuskusti, plankai ties kakta liegi su bruwais pakipruti, o isz szalu ir uzpakalio ilgi, kuriu grazus puduriai nuwopuolneje net ant peziu. Po walandai dawesi giridets uz langu atbalsiai triubu, apszekencziu, jog kuningajskstis sedas prie puszicziu; atsiliepu treziu kartu triuboms, duris po deziniar szaljai prieszrumio atsiwercer ir tarpe duriu pasirode kuningajskstiene Ona Danule, turedama szalip sawes geltonplaukia mergina.

Iswides jiais Zbiszkus, skubei iszejo isz tarpo kiti ir su dejas tansas ties lupomis atsilkaube ant keliu, iszreiszkinedamas tokiu budu didziausiu pagudonia del anuju.

Walgstubeje kilo szwabzejimas, nes tokis pasielgimas jau no kareiwio nustebejo labai Mozuras, o nekuriuos in piktnato pasprotis, ir budas atidawinejimo pasweikinimo in paguodone nes del moterizskiu.

— Zinote - kalbejo seniai - isztikro toki paprocio iszmoko no koku ten uzmariniu kareiwiu, o gal, rasi, tiesok no pagonu, nes to tarp Wokieciziu ne bematiti.

Jaunesieje wisai pamie: Ne diwai, jgin jis turi mergina! uz sawo giwasti dekawoti, tadel ir garbina kaip kad deiwia kokia. Kuningajskstiene, ne Jurandziniu nepazino ju iszskart, nes klaupes peceis in szwiesa, weida turejo aptemdinta. Kuningajskstiene iszapradzios pamislijo, jog tai kas isz dwardopu prasikaltas, medzde tokiu budu jiosos uztarimo priesz kuningajskstizki, jios wira, bet Danuse tuojaus, zengus zingeni pirmia link klupaujencziu in pasilenkus biski idant geriau pamatiti weida klupaujencziu kareiwio, sukliho umai laibu skardziu balsu: — Zbiszkus!

In pamirszus jau, jog ant jiosos weizi wisas dwarsas, pats kuningajskstis ir uzrubeziniai kareiwiai, priszoko, kaip stip na prie jio in nutwers jin glebiu sawo uz kaklo, pradejo buczuoti jio akis, weidus lupas ir kakta, teip karszati, teip go-dziai, tartum, geidamas prisotinti tuom sawo isztroszkia kuru

tina ir apgesinti uzlepsnawusia karszciane ugne szirdi - nors sunku tai su plunksna iszreiszkiti tai ka jauti ju tuomet, sawo szirdije, o ka gal pats skaitiwtis pataikis saw isziszskinti kokeis jausmams pripildinta buwo szirdis merginas ir kaip didelia galia turejo tie jausmaimeles, jaigu toje waloje apie waslab pamirzso, kur randsai ir kaip elgesi akiweidoje tiek luditoju, kurie iszskart tik akis placei atwere isz nusistebejimo, o potom wisu beweki wienbalsiai-prunksztelejo garsiais juokais, ko-wienok ji butu ne girdejus, jai ne butu kuningajskstiene uz apikakles jia atraukus no waikimo.

Tuomet net perwede akimis per zmones ant jios weizer czius ir net tuomet atitokus, teip apszarko, teip susigedijo, jog kuowekawiasiumi puolesi prie kuningajskstienes in paslepe sawo weida kwolduosia jiosos rubu.

Zbiszkus pasilenke prie koju kuningajskstienes, o toji pa kele jin pradejo sweikinti ir wisupirnu klaustis apie sena Motiejau juo dedzu, ar da giwas, o jai giwas, ar pasweiko, mel tu atjio drauge in Mozowija? Zbiszkus atsakinejo ant klause mu Kuningajskstienes nelabai aiszkei, nes uzgautas buwo tuo pasielgimu merginos ir szirdis persmarkei juo krutineje belde-si ir girideti tu klausimu ne galejo. Mergina tuotarpu tai pakelinoje galwa, idant zwilgteleti ant numieto, tai welei ner dino in kwoldus, o Mozurui matidami toki akwiziewi emesi uz szonu besiukodami. Juokesi ir pats kuningajskstis, net ant galo sunezus tarnams bliudus su walgiais ant stalo, kuningajskstiene insmogejosi dideljai, linksma, atsikreipe in jaunikaui su zseis zoldziar:

— Tarnauk-gi mudwim, miel's tarneli, o duokdie tie tui walgio bei ir ant wisados.

— O tu dagrisancez mus izslink isz po pazastes, nes man sijaona sutraukisi benarstinedama po kwoldus.

Todel-gi mergina liowes slepusi weida ir atkreipe in ant stubos; teip apszarkus, susimaizsius, pakelnejeiti kas walandele ant jauno sawo kareiwio akelias nekaltas. baizszczias, su sigedijusias, o zingedzias, iszweizejo raganaujenczi stebuklia ga, jog ne tik Zbiszkuje szirdis tirpo, bet in kitosia wialkosia, Komturis isz Szczito pradejo pridestmeti laikas no laiko prie sawo storu lupu delna. Lotaringietis de Lorche nusi stebejas pakele in wirszu ransas tardamas: — Ant szwento Jokulo isz Kompostelijos, kas toji mergina!.....

Ant to Komturis Hugas de Danveld'as kuris prie nutuki mo buwo ugio mazo, pasiztebe ant pirsztu ir uzdenges lupas no szalies merginos su delnu tare pusbalsiu in ausi jauno Lotaringiezio.

— Tai dukte welnio.

Szis paziurejo ant jio per walandelia mirkecziodamas, o pagaliaus sruawke bruwus ir pradejo kalbeti nosiniu balsu: — Ne gal wanditis tiesiu kareiwiau tasai, kas prieszais grozibia loje.

— Nesziujo kowas pintinuis ir esniu zokoninku! - atsake iszkelmingai Hugas de Danveld'as.

Ingijusius kareiwizska juosta ir aukso pintinuis teip dide lei gudodoje, jog Lotaringietis, izgirdes toki atsakima kareiwio zokoninkizsko, nuliadko galwa, po walandei wienok atsake: — O asz esmiu gentis kuningajskstiezi Brobantuu.

— Pas! pas! - atsake Kriziokas.

— Garbe galingiems kuningajskstieziam in prieteliams Zokano, isz kurio ranku netrukus, tamsta, aplaikisi auksc puitinuis. Asz ne sakau, jog toji mergina ne esa patogi, prieszin gai, bet paklausit tamista, kas esas jios tewu.

Ne pabawie gentis apskaiti, nes toje walojoje kuningajskstizskis Januszis sedo prie stalo, o zinodamas jau apie Lunig ajskstizska pajetia de Lorche'o isz apskimo waito isz Jansburgu, daweanam zenkla, idant uzimtu wietia szale jio, pertai Lotaringietis turejo persikirti su Danveldu. Prieszais juodu uzeme wietia kuningajskstiene su sawo Danuse o Zbiszkus stodo uzpakali tarp jodwiejte, teip liegi, kaip kitados Krowake idant jions tarnauti prie stalo. Danuse taikę kaip galint, galwa zema nuliadus ties bliudu, nes gedijosi zwilgtelet ant zimo niu, bet wienok uz tat perkrepus turejo jia in szali teip idant galetu matiti sawo Zbiszku, o jis jios weida. Jis-gi weizejo ant jios noringai, uzgautas jiosos taje nedrasa grozibe ir teip didele jis meile prie jio, nuolatos zirejo ant jios griltoru szwelniu plauku, ant apszarki suo weido, ant patogaus liemieno in teip beuzint pajaute, jog szirdije jio patwinista nauja upe meiles, kuri uzlieje jiam wisa krutima. Jante teipogi ant lupu ant weidu, ant akiu jiosos szalczius pawebuciwimus, kurie tartum dedgino jin dabar. Kitados jis miejo jia teip, kaip brolis sawo gera sesutia, milejo jia kaip kad miela kudiki.

Dwarsas gi atmindamas ta prisiswewikina po ilgam del juodwieu nesamitimu, teip karsz tam teip jausiam, jaute, tai, ka jaute sawo szirdije nekarta budomas nanieje szalip Agnes - jog darosi jiam negerai ant szirdies, jog alpsta ir akisia duris tamsu. Danuse dabar iszweizejo jau ne kaipo kudikis o kaipo patarpusi mergina, nes in buwo pazeceme prazidejime. O priegtam tiek ir teip dzadni kalbete prie jiosos apie meilia, jog, kaip pampurisz ziedo szildintas spinduliais saules, isziszskzeeze ir lapeliai iszswiwisto, teip liegi ir jiosos akis atidawer ant meiles ir jausmos meiles iszswiwiste wisziskai. Buwo dabar jioje jau ne tik nekaltas kudikizskas patogamas, grozibe, bet ir kokia tai priitrukenjenti gale, raganaujenti, apszwaiginejenti ir uzwagnejanti szirdi wiro, o wienkart meili kaip kwapsnis rozes ziedeli.

Zbiszkus dabar jaute ta waslab, bet ne apszwarte kodel teip esti, kadangi wisziskai buwo tuom apkwaitintas. Ne patemjio j's niei to jog dwariszkei baktstinedami sawitarpine alkamemis zuri ant jio, rodo wienas kitam jin in jio numilietina ir juokesi. Ne mate lignai ir buk suakmene jugio weido de Lorche'o, ne apszicziuo akiu ant jio atkreiptu Hugo de Danveld'o, o kurios zibeju buk wilko, kadangi lieps na kuriancziusu malku ant kamino atsimuszinejo jiosai. Pa mirszes buwo suwis ir apie tai, jog stowi ezia uz kiedziu kuningajskstienes in Danuses, idant jions tarnauti prie stalo. Atsipekijo jis net tuomet kada tribuos atsiliepe welei, duo. danczios zenkla, jog puszicziai pasibaige, o laikas jau rengtis in girnia ant medziokles ir kada kuningajskstiene atszigrizus in jin prakalbejo:

— Josi szalip musu, idant turetum smogesi ir apie meiai mergina pasakoti, galetumie, ko asz su noru paklausiu.

Tai pasakius pasikele ir iszejo isz walgtubes in sawu ka barisus, idant persiwikiti in medzioklizska apsiwilkima, o tezczionis in apsiwilkima joczio. Zbiszkus iszbego laukan ant kie mo, kur jau tarnai laikie uzklotus gumemis prunkszczienus arklius kuningajskstizskus; sweeizu in dwarizsku tarnai laike teipogi sawo ponu arklius. Ant kiemo jau ne buwo daw zmoniu, nes wisi tie kurie tarnawo medziokleje jau buwo iszeja in giria su tinklais. Ugnis sukurtos jau buwo apgesia ir tik ruko melswu dumi, diena jau nubalo, giedra buwo grazi, szalies gnaibe uz ausi, sniegas girzdejo po kojoms, o no medziu judintu lengwias pustejujimas wejo birejo buk smiltis smulkus bligantis sniegas. Netrukus iszejo in sedo ant paduo to arklio kuningajskstis, turedamas szalip sawes pakalika su saidoku in dwajbimus kardu teip milniziskiu - ilgu ir plawezia, jog ne jaibkis kaletu walditi juom, kuriu wienok be jo kijos sunkinibes walde kuningajskstis, kuris kaipo ir kiti Pias tai mozowizski, turejo nepaprastina stipruma pajegumo, Uzpa kali kuningajskstio wejo do stiprus wirai, pasirengia laike reikalok saugoti kuningajsksti no nelaimes, o kurie buwo iszrinktiniais isz stipriusiu wiru wisos Mozowijos, basilingu tik ant pazurejimo, ant kuriu su stebejimusi weizejo pribuwes isz toliume paswieczio de Lorche.

(Toiaus bus.)

* Kurpizka wadinasi delto, jog wisa toji apgnarditejy pr mite no dodicis kurpia [na gite] kuom swejosi - o ir dabar da awiai - gwianente tarp di lieldu mozurui.

LEHIGH VALLEY R. R.

Permainita diena 24 Nov. 1901.

— A walia r'wili jeni ir N'v r'ky legai jeni ir jio ant wilczion: Foot of W. W. Schel. Collieries and Delaware etc. Penn. atwienio fero (iszwilto).

Del szwiesu wadot pasawerimiu trawiu, a lejtas tawo kure in r'wies wiesie: In Penn. szwies Junction, Mauch Chant, Lehigh, Shillington, Catawissa, Allentown, Beth lehem, Easton, Hazleton, Westery, Delano ant 7.58, 10.35 in r'wio 5.34 po piet.

In New York 7.58, 10.35 in r'wio 5.34 po piet.

In Hazleton 7.58, 10.35 in r'wio 5.34 po piet.

In Wilkes-Barre, Tunkhannoo k, Torranda, Ulster, Athens, Waverly, E. Elmira, 10.35 in r'wio 5.34 po piet.

In Rochester, Buffalo ir wiesus ant

